

**ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ**

Модельна навчальна програма

СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ ОРІЄНТУВАННЯ

для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку
помірного та важкого ступеня 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ МОН від 12.10.2022 №899)

Зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за N 6.0064-2022.

Автори:

Чеботарьова О.В.,

Анохіна О. А.

Ляшенко В.В.

Тороп К. С.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою навчального предмета «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 є підготовка дітей з порушеннями інтелектуального розвитку до самостійного життя (вирішення життєво необхідних побутових завдань, виконання норм і правил культурної поведінки в суспільстві, родині, формування навичок орієнтування в практичній життєдіяльності й адекватне вирішення проблемних ситуацій) шляхом надання їм відповідних знань, вироблення практичних умінь та навичок життєвої і соціальної компетентності.

Модельна навчальна програма «Соціально-побутове орієнтування» (далі – Програма) призначена для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та важкого ступеня. Підготувати кожну дитину до самостійного, незалежного від допомоги оточуючих життя є головним завданням спеціального закладу загальної середньої освіти. По суті, весь процес навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку спрямований на те, щоб забезпечити їхню соціальну адаптацію в суспільстві.

Соціальна адаптація є важливим механізмом соціалізації, що дозволяє особі активно включитися в структурні різні елементи соціального середовища, тобто посилено брати участь у праці і суспільному житті колективу, долучатися до

соціального і культурного життя суспільства, влаштовувати свій побут відповідно до норм і правил соціуму. Соціальна адаптація – це безперервний процес, в якому взаємодіє особистість і суспільство.

Формування соціально-побутових навичок у дітей порушеннями інтелектуального розвитку не відбувається самостійно, а потребує спеціально організованої педагогічної роботи, що враховує наявні можливості учня і орієнтує на найближчі цілі.

Соціально-побутове орієнтування дітей з інтелектуальними порушеннями помірного та важкого ступеня істотно ускладнене в силу обмеженості їх пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, значного порушення мовлення та навичок комунікації тощо. Вони мають значні труднощі у процесі опанування навичок орієнтування у суспільному житті: вміння користуватися громадським транспортом, розуміти та використовувати таблички, покажчики, спілкуватися з дорослими та однолітками, правильно поводитися в магазині та інших громадських місцях. Діти з інтелектуальними порушеннями помірного та глибокого ступеня не в змозі самостійно освоїти зразки розв'язання елементарних побутових і соціальних завдань, досягти цього вони можуть лише за умови цілеспрямованого навчання і виховання.

Метою навчання учнів з інтелектуальними порушеннями соціально-побутовим навичкам є формування життєво значущих практичних умінь, які дозволять їм правильно орієнтуватися у навколишньому світі (в побуті, у взаєминах людей тощо) і самостійно організовувати свій побут.

Заняття з соціально-побутового орієнтування спрямовані на вирішення наступних **завдань**:

- розвиток мотивації до оволодіння основними компетенціями соціально-побутового орієнтування;
- формування знань, практичних умінь та навичок в галузі основних компетенцій соціально-побутового орієнтування: основи харчування, догляд за тілом, житлом, одягом, взуттям та іншими предметами побуту;
- формування умінь дбайливого поводження з оточуючими предметами, їжею, водою, електрикою та ін.;

- орієнтування учнів у послугах різних установ (торгівлі, служби побуту, зв'язку, культури, медичної допомоги), формування практичних умінь користуватися ними;
- розвиток вмінь актуалізувати свій соціально-побутовий досвід;
- розвиток вмінь та навичок соціальної взаємодії;
- навчання правилам поведінки у соціальному та природному середовищі, необхідних в умовах самостійної життєдіяльності;
- формування умінь та елементарних навичок спілкування і культурної поведінки;
- формування необхідних уявлень про сім'ю, сімейні взаємини, організації побуту і дозвілля сім'ї.

Ефективність роботи з соціально-побутового орієнтування, здійснюваної на уроках і поза ними, залежить від узгодженості дій всього педагогічного колективу, їх взаємозв'язку, інформованості про роботу один одного, скоординованості планів роботи. Зв'язок з навчанням здійснюється за принципом випереджаючої, паралельної та подальшої взаємодії. Взаємодія передбачає повторення пройденого на заняттях матеріалу, розширення і збагачення досвіду учнів, автоматизацію умінь, формування навичок застосування отриманих знань та умінь у новій ситуації.

Структура заняття з соціально-побутового орієнтування визначається темою, завданнями і вибором методичних прийомів. При проведенні кожного заняття реалізуються три основні групи взаємопов'язаних завдань:

- Освітні завдання, для реалізації яких вчителю необхідно здійснювати керівництво пізнавальною діяльністю учнів з інтелектуальними порушеннями; стимулювати їхню навчально-пізнавальну діяльність, спрямовану на оволодінню знаннями й уміннями.
- Корекційно-розвивальні завдання спрямовані на розвиток пізнавальної, комунікативно-мовленнєвої, психомоторної, емоційно-вольової, особистісної сфер розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями.

- Виховні завдання - цілеспрямоване формування позитивних якостей особистості, світогляду, моральних переконань та естетичної культури.

Представлена програма спрямована на формування у дітей з інтелектуальними порушеннями необхідного для подальшої побутової і соціальної адаптації запасу знань, практичних умінь і навичок. Для успішного засвоєння навчального матеріалу важливо формувати уявлення дітей в процесі екскурсій, здійснювати цілеспрямовані спостереження за реальними об'єктами і життєвими ситуаціями, моделювати їх і виконувати практичні дії в реальних умовах. У навчанні дітей велике місце повинні займати ігрові методи і прийоми: дидактичні, сюжетно-рольові, ігрові ситуації. Важливо використовувати систему заохочень, мотивувати учнів до виконання завдань та вправ.

Система роботи спочатку спрямована на повноцінне сприйняття дітьми необхідних відомостей, формуванні дій і прийомів, а потім - на різноманітне їх закріплення і регулярне застосування на практиці. Педагогічна робота у 1-4 класах має на меті досягнення кожною дитиною максимально можливого для нього рівня соціально-побутової компетентності. Для її успішної реалізації необхідно вирішити наступні основні завдання з формування в учнів: особистої гігієни, елементарної доступної організації харчування, доступних навичок догляду за житлом, навички догляду за одягом, взуттям та іншими предметами побуту; умінь спілкування: ставити і відповідати питання з конкретної ситуації, звернутися з проханням, дякувати, вітатися і т.п.; уявлень і знань про правила культури поведінки і взаємин з різними людьми (знайомими і незнайомими, старшими і молодшими тощо), накопичення відповідного досвіду; емоційно-позитивного ставлення до оточуючих. Ці завдання дозволяють визначити **основні розділи програми** соціально-побутової підготовки учнів:

- 1. Школа, домівка.**

- 2. Шкільні речі.**

2. Основи загальної гігієни.

3. Одяг та взуття.

4. Гігієна харчування.

5. Соціальна орієнтація

Програма не містить розподілу навчальних годин за темами. У межах річної кількості годин учитель самостійно визначає час для роботи над кожною темою програми, не порушуючи пропонованого змісту навчального предмета.

Модельну навчальну програму з предмета «Соціально-побутове орієнтування» складено з урахуванням Концепції нової української школи¹, Державного стандарту початкової освіти², Програми з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями (2018 р.)³, Програми з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального

---

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»

² Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (Офіційний вісник України, 2018 р., № 19, ст. 637)

³ Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями / авт.: Ярмола Н.А.: К., 2018р. 17с.

розвитку (2022 р.)⁴, сучасних досягнень спеціальної педагогіки та психології щодо пізнавальних можливостей дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірною та тяжкою ступеня⁵⁶.

---

4 Програми з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку/ авт.: Остапенко Л. І., Гарновська Л. І., Чеботарьова О.В.: К., 2022р. 44с.

5 Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник / О. В. Чеботарьова, І. В. Гладченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 128 с. <https://lib.iitta.gov.ua/726228/>;

6 Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку: навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 936 с.

ПРОГРАМА

1 клас

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
<p>Вступне заняття Кабінет соціально-побутового орієнтування. Дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Ознайомлення учнів з приміщеннями школи. Екскурсія школою разом із учнями. Ознайомлення з обладнанням кабінету соціально-побутового орієнтування. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Учень/учениця: - має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування; - намагається дотримуватися основних правил поведінки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Формування уявлень кабінет соціально-побутового орієнтування та правил безпечного поведінки в ньому. Формування навичок організованості в навчальній діяльності, навичок взаємодії з учителем та однолітками.</p>
<p>Школа, домівка Знайомство з приміщенням школи. Елементарне орієнтування в школі.</p>	<p>Ознайомлення з приміщеннями школи. Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК</p>	<p>Учень/учениця: - орієнтується в обмеженому просторі школи («клас – санвузол», «клас – їдальня», «клас – спальня»);</p>	<p>Розвиток довільної уваги. Формування орієнтувальних дій у приміщеннях школи. Розвиток зорового та тактильно-рухового сприймання на основі</p>

<p>Домівка (житлові кімнати, кухня, санвузол).</p>	<p>щодо шкільних та домашніх приміщень, їх призначень. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - здатний дотримуватися основних правил безпечного пересування в приміщенні та сходами; - показує та використовує за призначенням з допомогою педагога різні приміщення школи; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення у приміщенні школи, виконує відповідну елементарну інструкцію; - впізнає свого педагога; - ідентифікує поняття «школа» – «домівка»; - називає та показує кімнати домівки, на основі наочного матеріалу розрізняє їх за призначенням з допомогою педагога. 	<p>обстеження приміщень класу/школи та предметів, що їх наповнюють. Формування зацікавленості предметами навколишнього середовища. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами шкільних приміщень, кімнат у будинку.</p>
<p>Шкільні речі Предмети шкільного побуту (стіл, парта, стілець, шафа тощо). Предмети, які потрібні учню (книга, зошит, ручка, олівець тощо).</p>	<p>Ознайомлення з предметами шкільного побуту, їх призначенням. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає та показує предмети шкільного побуту; - впізнає та співвідносить предмети шкільного побуту у шкільному середовищі та з їхніми малюнковими зображеннями; - знає і користується речами, які потрібні під час освітнього процесу, відповідно до їх призначення; 	<p>Розвиток уявлень про шкільне приладдя. Формування просторового орієнтування шляхом розвитку навичок орієнтування у школі, класі.</p>

		- має елементарні уявлення про правила поведінки учня на уроці (правильно сидить, тримає ручку, орієнтується в зошиті і книзі за допомогою педагога).	Збагачення активного мовлення словами-назвами шкільного приладдя.
<p>Елементарні основи загальної гігієни</p> <p>Знайомство з назвами частин тіла (голова, тулуб, руки, ноги).</p> <p>Гігієна тіла.</p> <p>Призначення засобів особистої гігієни (мило, рушник, туалетний папір, зубна щітка).</p> <p>Виконання ранкового та вечірнього туалету.</p>	<p>Дидактичні ігри та вправи на орієнтування у своєму тілі.</p> <p>Показ та називання частин тіла: голова, тулуб, руки, ноги - на основі використання невербальних та вербальних засобів спілкування.</p> <p>Ознайомлення із правилами гігієни тіла.</p> <p>Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- має уявлення про частини тіла (голова, тулуб, руки, ноги);</p> <p>- називає та показує з допомогою педагога частини тіла та обличчя на собі, ляльці та оточуючих;</p> <p>- називає та показує знайомі предмети особистої гігієни;</p> <p>- розуміє та виконує мовленнєву інструкцію вчителя/вихователя;</p> <p>- використовує засоби особистої гігієни за призначенням з допомогою педагога;</p> <p>- виконує елементарні дії ранкового та вечірнього туалету (вмивання, чищення зубів, миття рук, ніг) з допомогою дорослих.</p>	<p>Формування уявлень про збереження та зміцнення здоров'я шляхом засвоєння правил особистої гігієни.</p> <p>Формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при виконанні ранкового та вечірнього туалету.</p> <p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни.</p>
<p>Одяг та взуття</p> <p>Знайомство з назвами одягу та взуття, місцем його зберігання.</p> <p>Призначення одягу (шкільний, домашній) та</p>	<p>Ознайомлення з одягом та взуттям.</p> <p>Вправи та ігрові ситуації (разом з учителем, за наслідуванням) щодо</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>- знає, показує та називає окремі предмети одягу, взуття;</p> <p>- розуміє, де зберігають одяг та взуття;</p> <p>- впізнає свої одяг та взуття;</p>	<p>Збагачення уявлень про види одягу за сезонами та призначенням.</p> <p>Розвиток дрібної моторики, координації та точності рухів</p>

<p>взуття (вуличне, для приміщення). Види застібок одягу та взуття («липучка», застібка на блискавку, кнопки тощо)</p>	<p>розширення уявлень про одяг та взуття з використанням наочного матеріалу. Демонстрація у поєднанні з бесідою щодо призначення різного виду одягу з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота з тренажерами, наочним матеріалом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - може відносити свої одяг та взуття до місця його зберігання (шафа, окрема шухляда, ящик для одягу тощо); - складає чи вішає свій одяг на вішалку з допомогою педагога; - диференціює шкільний та домашній одяг за наочним матеріалом; - розрізняє вуличне взуття та взуття для приміщення; - розуміє мовленнєві інструкції педагога щодо одягання; - розуміє ознаки лицьової та виворотної сторін одягу, послідовність одягання; - застосовує на практиці елементарні види застібок з допомогою педагога. 	<p>засобами загально розвивальних вправ: в процесі одягання-роздягання, складання одягу, застібання застібок, зав'язування шнурків. Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності. Розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу за їх призначенням та розвитку вміння самостійного догляду за ним.</p>
<p>Гігієна харчування Знайомство з назвами та зовнішнім виглядом основних продуктів харчування. Посуд: тарілка, чашка, ложка та ін. (призначення та використання).</p>	<p>Ознайомлення з видами посуду та продуктами харчування на основі використання наочного матеріалу та засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи з метою розширення уявлень про посуд з використанням наочного матеріалу.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає (показує) знайомі основні продукти харчування (овочі, фрукти, хліб, молочні продукти, м'ясо, риба тощо); - впізнає та виділяє основні продукти харчування серед інших предметів; - називає або показує знайомі страви; 	<p>Розвиток мовлення у процесі вивчення нових термінів. Розвиток процесів мислення шляхом порівняння різних видів продуктів. Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння</p>

<p>Правила поведінки в шкільній їдальні та за столом.</p>	<p>Пояснення у поєднанні з бесідою щодо правил поведінки у їдальні та за столом. Практична робота.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - називає та впізнає знайомі предмети посуду; - вміє користуватися основними столовими приборами (тарілка, чашка, ложка та ін.); - розуміє інструкції дорослого під час вживання їжі; - під контролем педагога дотримується основних правил поведінки за столом під час прийому їжі; - вміє висловлювати почуття голоду. 	<p>класифікувати та розрізняти основні види продуктів.</p> <p>Формування навичок охайності та старанності.</p> <p>Розвиток емоційно-вольової сфери шляхом формування навичок соціальної поведінки.</p>
<p>Соціальна орієнтація Прізвище та ім'я. Домашня адреса. Працівники навчального закладу (вчителі, вихователі, медичні працівники, прибиральниці тощо), їхні імена та значення їхньої праці. Спілкування з оточуючими.</p>	<p>Знайомство з працівниками школи: їхні імена та значення їхньої праці (вчитель, вихователь проводить заняття, ігри, медична сестра, лікар – лікують і тому подібне). Набуття досвіду вітатися і прощатися з оточуючими, звертатися із проханням, дякувати, відповідати на запитання. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впізнає та називає своє ім'я та прізвище; - може повторити за педагогом свою домашню адресу; - орієнтовно розуміє особливості маршруту додому/в школу; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення, виконує відповідну елементарну інструкцію (знає, як звернутися по допомогу); - називає ім'я оточуючих педагогів; - має елементарні уявлення про працівників навчального закладу; 	<p>Формування соціально-моральної активності шляхом розвитку різних форм поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм прийнятих у соціумі.</p> <p>Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі. Формування комунікативних умінь на основі використання вербальних та невербальних засобів спілкування.</p> <p>Розвиток емоційної сфери на основі формування</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками; - іде на контакт із педагогами; - має елементарні уявлення про слова вітання, прощання, подяки, прохання тощо; - дотримується простих правил поведінки у колективі. 	початкових уявлень про позитивні якості особистості.
--	--	--	--

Орієнтовні показники сформованості життєвої компетентності:

- мати елементарні уявлення про кабінет соціально-побутового орієнтування та правила безпечного поводження в ньому;
- знати назви та призначення основних шкільних приміщень;
- складати портфель відповідно розкладу, підтримувати порядок на робочому місці;
- дотримуватися розпорядку дня;
- користуватися засобами особистої гігієни, знає їх призначення;
- намагатися самостійно одягатися та роздягатися відповідно до сезону;
- знати правила спілкування з дорослими та однолітками ;
- дотримуватися правил поведінки на уроці.

2 клас

70 год., 2 години на тиждень

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
-----------------------------	----------------------------	----------------------------	---

<p>Вступне заняття Кабінет соціально-побутового орієнтування. Дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Учень/учениця: - має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування; - здатний дотримуватися основних правил поведіння у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Розширення уявлень про кабінет соціально-побутового орієнтування та правил безпечного поведіння в ньому. Формування навичок організованості в навчальній діяльності, виконання завдань вчителя. Збагачення словникового запасу новими словами-назвами предметів.</p>
<p>Школа, домівка Приміщення школи. Елементарне орієнтування в школі (їдальня, спортивний зал, спальні кімнати, роздягальня, санвузол та ін.). Домівка (житлові кімнати, кухня, санвузол). Елементарний догляд за приміщенням (прибирання у класі, застилання ліжка, правила дотримання порядку у власних речах).</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо шкільних та домашніх приміщень, їх призначень. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця: - орієнтується в обмеженому просторі школи («клас – санвузол», «клас – їдальня», «клас – спальня», «клас – спортивний зал», «клас – роздягальня»); - здатний дотримуватися основних правил безпечного пересування в приміщенні та сходами; - показує та використовує за призначенням з допомогою педагога різні приміщення школи; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення у приміщенні школи, виконує відповідну елементарну інструкцію;</p>	<p>Розширення уявлень про правила безпечної поведінки в школі (на уроках, у спортивному залі, на перервах, у позашкільний час). Формування навичок просторового орієнтування у школі. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування правил поведіння в шкільних приміщеннях.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - впізнає та називає ім'я та по батькові педагогів; - ідентифікує поняття «школа» – «домівка»; - називає та показує кімнати домівки, на основі наочного матеріалу розрізняє їх за призначенням з допомогою педагога; - володіє елементарними навичками прибирання у різних приміщеннях (може викинути сміття у смітник, протерти стіл у їдальні з допомогою педагога, намагається застелити ліжко, підтримує порядок у власних речах). 	<p>Формування навичок організованої поведінки в школі.</p> <p>Формування зацікавленості предметами навколишнього середовища.</p> <p>Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника назвами шкільних приміщень, кімнат у будинку.</p>
<p>Шкільні речі Меблі (стіл, стілець, шафа, ліжко, парта та ін.). Їх призначення. Предмети, які потрібні учню (книга, зошит, ручка, олівець тощо). Складання портфеля. Основні правила організації робочого місця школяра.</p>	<p>Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДЖ. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає та показує предмети шкільного побуту; - може розрізняти та називати назви меблів; - знає і користується речами, які потрібні під час освітнього процесу, відповідно до їх призначення; - співвідносить шкільні заняття та речі, що потрібні для них; - має уявлення про правила поведінки учня на уроці 	<p>Уточнення та розширення уявлень про шкільні речі та їх використання.</p> <p>Формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при підготовці робочого місця школяра.</p>

		(правильно сидить, тримає ручку, орієнтується в зошиті і книзі за допомогою педагога) та дотримується їх; - вміє організувати своє робоче місце, підготуватися до уроку (дістати потрібну книгу, відкрити зошит, підготувати шкільне приладдя).	Формування навичок організованої поведінки, дисциплінованості. Розвиток дрібної моторики. Збагачення активного словника.
<p>Основи загальної гігієни Розпорядок дня. Частини тіла (голова: очі, ніс, рот, вуха; тулуб, руки, ноги, пальці, нігті). Гігієна тіла. Призначення засобів особистої гігієни (мило, шампунь, рушник, туалетний папір, зубна щітка, зубна паста, ватні палички, гребінець). Основи догляду за ротовою порожниною та зубами. Основи догляду за шкірою та волоссям. Основи догляду за шкірою рук, ніг та нігтями. Виконання ранкового та вечірнього туалету.</p>	<p>Дидактичні ігри та вправи на орієнтування у своєму тілі. Показ та називання частин тіла з використанням невербальних та вербальних засобів спілкування. Ознайомлення із правилами гігієни тіла. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного</p>	<p>Учень/учениця: - дотримується розпорядку дня під керівництвом педагога; - називає та показує самостійно чи з допомогою педагога частини тіла та обличчя на собі, ляльці та оточуючих; - розуміє правила безпеки під час догляду за частинами обличчя (чистити вуха тільки ватними паличками, не торкатися очей брудним руками тощо); - називає та показує знайомі предмети особистої гігієни, розуміє їх призначення; - має уявлення про догляд за ротовою порожниною та зубами (знає про необхідну кількість зубної пасти, використовує її за призначенням, знає основні дії при чищенні ротової порожнини);</p>	<p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни. Розвиток спостережливості, аналізу, порівняння, узагальнення, пізнавальної активності шляхом опанування навичок послідовного виконання ранкового та вечірнього туалету. Розвиток уявлень з правила особистої гігієни та необхідність їх дотримання.</p>

	<p>матеріалу, засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про догляд за шкірою та волоссям (розуміє правила догляду за обличчям та волоссям, самостійно чи з допомогою педагога дотримується їх); - має уявлення про догляд за шкірою рук, ніг та нігтями (розуміє та називає ситуації, в яких потрібно додатково мити руки, з допомогою педагога; знає правила миття рук, ніг, розуміє необхідність догляду за нігтями); - розуміє та виконує мовленнєву інструкцію педагога; - виконує елементарні дії ранкового та вечірнього туалету (вмивання, чищення зубів, миття рук, ніг) самостійно чи з допомогою дорослих. 	<p>Конкретизація уявлень про призначення предметів та засобів особистої гігієни та способів користування ними.</p> <p>Формування способів дій з предметами.</p> <p>Формування навичок виконання дій за зразком та інструкцією.</p>
<p>Одяг та взуття Продовження знайомства з назвами одягу та взуття, місцем його зберігання. Послідовність одягання та роздягання. Лицьова та виворотна сторона одягу. Розрізнення одягу за гендерною ознакою.</p>	<p>Ознайомлення з одягом та взуттям. Вправи та ігрові ситуації щодо розширення уявлень про одяг та взуття з використанням</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає, показує та називає окремі предмети одягу, взуття; - розуміє, де зберігають одяг та взуття; - впізнає свої одяг та взуття; - може відносити свої одяг та взуття до місця його зберігання (шафа, окрема шухляда, ящик для одягу тощо); 	<p>Виховання навичок охайності та дисциплінованості, організованості, старанності.</p> <p>Розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу та взуття за його призначенням</p>

<p>Сезонний одяг та взуття. Розрізнення одягу та взуття відповідно до сезону. Повсякденний догляд за одягом та взуттям (чистий, брудний). Види застібок одягу та взуття (розширення знань та вдосконалення практичних навичок).</p>	<p>наочного матеріалу. Демонстрація у поєднанні з бесідою щодо призначення різного виду одягу з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота з тренажерами, наочним матеріалом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - складає чи вішає свій одяг на вішалку з допомогою педагога; - диференціює шкільний та домашній одяг за наочним матеріалом; - розрізняє вуличне взуття та взуття для приміщення; - розуміє мовленнєві інструкції педагога щодо одягання; - розуміє ознаки лицьової та виворотної сторін одягу, послідовність одягання; - розрізняє та називає одяг, який носять хлопчики, дівчатка. - частково розрізняє види одягу та взуття за сезонами та призначенням; - може впізнавати та співвідносити сезонний одяг та взуття з їхніми малюнковими зображеннями; - сортує чистий/брудний одяг з допомогою дорослого; - застосовує на практиці елементарні види застібок самостійно чи з допомогою педагога. 	<p>та розвитку вміння самостійного догляду за ним.</p> <p>Розвиток дрібної моторики у процесі опанування різних видів застібок.</p> <p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розширення словникового запасу слів на основі вивчення назв сезонного одягу та взуття.</p>
<p>Гігієна харчування Продовження знайомства з назвами та зовнішнім виглядом</p>	<p>Ознайомлення з видами посуду та продуктами харчування на</p>	<p>Учень/учениця: - називає (розрізняє) знайомі основні продукти харчування</p>	<p>Розширення уявлень про основні види продуктів харчування та страв.</p>

<p>основних продуктів харчування та страв. Перші та другі страви. Продовжувати знайомство з назвами предметів посуду (тарілка, чашка, ложка, виделка, каструля, сковорода, чайник тощо) та їх функціональним призначенням. Правила поведінки в шкільній їдальні та за столом. Користування столовими приборами.</p>	<p>основі використання наочного матеріалу та засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи з метою розширення уявлень про посуд з використанням наочного матеріалу. Пояснення у поєднанні з бесідою щодо правил поведінки у їдальні та за столом. Практична робота.</p>	<p>(овочі, фрукти, хліб, молочні продукти, м'ясо, риба тощо); - впізнає та виділяє основні продукти харчування серед інших предметів; - називає або показує знайомі страви (хліб, каша, борщ, чай, сік, печиво, макарони, суп, компот, котлета); - розрізняє перші та другі страви; - називає та впізнає знайомі предмети посуду; - вміє користуватися основними столовими приборами (тарілка, чашка, ложка, виделка); - розуміє та виконує мовленнєві інструкції щодо функціонального призначення посуду (каструля, сковорода, чайник тощо); - співвідносить справжній посуд з ляльковим, з зображенням на малюнку та словом; - розуміє інструкції дорослого під час вживання їжі; - під контролем педагога дотримується основних правил поведінки за столом під час прийому їжі та користування столовими приборами;</p>	<p>Розвиток мислення на основі формування навичок розрізняти перші та другі страви, предмети посуду за їх функціональним призначенням. Розширення словникового запасу слів на основі вивчення продуктів харчування та назв страв. Виховання організованості та дисциплінованості під час перебування у шкільній їдальні.</p>
---	--	--	--

		- уміє висловлювати почуття голоду.	
<p>Соціальна орієнтація</p> <p>Прізвище та ім'я. Домашня адреса.</p> <p>Працівники навчального закладу (вчителі, вихователі, медичні працівники, прибиральниці тощо), їхні імена та значення їхньої праці.</p> <p>Культура спілкування з однолітками та колективом школи.</p>	<p>Бесіда.</p> <p>Набуття досвіду вітатися і прощатися з оточуючими, звертатися із проханням, дякувати, відповідати на запитання.</p> <p>Дидактичні ігри та вправи.</p> <p>Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впізнає та називає своє ім'я та прізвище; - може повторити за педагогом свою домашню адресу; - орієнтовно розуміє особливості маршруту додому/в школу; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення, виконує відповідну елементарну інструкцію (знає, як звернутися по допомогу); - називає ім'я оточуючих педагогів; - має елементарні уявлення про працівників навчального закладу та значення їх праці; - знає, як потрібно звертатися до педагогів та працівників школи; - уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками; - іде на контакт із педагогами; - має елементарні уявлення про слова вітання, прощання, подяки, прохання тощо; - дотримується простих правил поведінки у колективі. 	<p>Формування навичок спілкування з однолітками та працівниками школи.</p> <p>Виховання позитивного ставлення до оточуючих людей.</p> <p>Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі.</p> <p>Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника.</p> <p>Формування навичок організованості та дисциплінованості.</p>
<p>Орієнтовні показники сформованості життєвої компетентності:</p>			

- усвідомлено користуватися засобами особистої гігієни;
- мати уявлення про безпечну та небезпечну поведінку у побуті;
- знати про важливість дотримання режиму харчування на здоров'я;
- сприймати та розуміти пояснення, інструкції вчителя щодо виконання практичних завдань;
- підтримувати дружні стосунки з однолітками;
- дотримуватися правил поведінки у школі, на уроці.

3 клас

70 год., 2 години на тиждень

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Навчальні досягнення учнів	
<p>Вступне заняття Кабінет соціально-побутового орієнтування. Дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Учень/учениця: - має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування; - здатний дотримуватися основних правил поведіння у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Розширення уявлень про кабінет соціально-побутового орієнтування та правил безпечного поводження в ньому. Формування навичок організованості в навчальній діяльності, виконання завдань вчителя.</p>
<p>Школа, домівка</p>		<p>Учень/учениця:</p>	

<p>Приміщення школи. Орієнтування в школі. Види житлових будинків (багатоповерховий, приватний будинок). Догляд за приміщенням. Побутова небезпека (запах диму, загорання, витік води тощо). Правила безпечної поведінки в приміщенні школи, надворі та під час масових шкільних заходів.</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо шкільних та домашніх приміщень, їх призначень. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вільно орієнтується у просторі школи; - здатний дотримуватися основних правил безпечного пересування в приміщенні та сходами; - показує та використовує за призначенням різні приміщення школи; - дотримується алгоритму дій у разі загублення у приміщенні школи, виконує відповідну елементарну інструкцію; - розрізняє, називає та показує види житлових будинків (багатоповерховий, приватний будинок) на основі наочного матеріалу та словесно; - може назвати вид власного житлового будинку; - володіє елементарними навичками прибирання у різних приміщеннях (може викинути сміття у смітник, протерти стіл у їдальні, застеляє ліжко з допомогою дорослого, підтримує порядок у власних речах); - може визначити побутову небезпеку (запах диму, загорання, витік води тощо) та звернутися по допомогу до дорослого; 	<p>Розширення уявлень про правила безпечної поведінки в школі (на уроках, у спортивному залі, на перервах, у позашкільний час).</p> <p>Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування алгоритму дій та дотримання елементарних інструкцій</p> <p>Формування уявлень про можливі надзвичайні ситуації у школі, правила поведінки у разі їх виникнення.</p> <p>Розширення словникового запасу слів.</p> <p>Формування навичок організованої поведінки в приміщенні школи, надворі та під час масових шкільних заходів.</p>
---	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - під контролем педагога дотримується безпечної поведінки в приміщенні школи та надворі; - має елементарні уявлення про правила поведінки під час масових шкільних заходів. 	
<p>Шкільні речі Меблі. Їх призначення. Шкільне приладдя. Складання портфеля. Правила організації робочого місця школяра. Гігієна приміщення (прибирання у класі, правила дотримання порядку у власних речах).</p>	<p>Ознайомлення з предметами шкільного побуту, їх призначенням. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає та показує предмети шкільного побуту; - розрізняє та називає назви меблів; - знає і користується речами, які потрібні під час освітнього процесу, відповідно до їх призначення; - добирає потрібне шкільне приладдя; - знає правила поведінки учня на уроці (правильно сидить, тримає ручку, орієнтується в зошиті і книзі самостійно) та дотримується їх; - вміє організувати своє робоче місце, підготуватися до уроку (дістати потрібну книгу, відкрити зошит, підготувати шкільне приладдя); - вміє підтримувати чистоту в класі (з допомогою педагога використовує інвентар для прибирання); 	<p>Уточнення та розширення уявлень про меблі, шкільне приладдя та їх використання.</p> <p>Формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при підготовці робочого місця школяра.</p> <p>Формування навичок організованої поведінки, дисциплінованості.</p> <p>Розвиток дрібної моторики.</p> <p>Збагачення активного словника.</p>

		- має елементарне уявлення про алгоритм прибирання.	
<p>Основи загальної гігієни</p> <p>Розпорядок дня.</p> <p>Продовження знайомства з назвами частин тіла (рука, лікоть, долоня, нога, коліно, живіт, спина) та обличчя (очі, ніс, рот, язик, зуби, вуха).</p> <p>Гігієна тіла. Призначення засобів особистої гігієни.</p> <p>Догляд за ротовою порожниною та зубами.</p> <p>Догляд за шкірою та волоссям.</p> <p>Догляд за шкірою рук, ніг та нігтями.</p> <p>Виконання ранкового та вечірнього туалету.</p>	<p>Дидактичні ігри та вправи на орієнтування у своєму тілі.</p> <p>Ознайомлення із правилами гігієни тіла.</p> <p>Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК.</p> <p>Дидактичні ігри та вправи.</p> <p>Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - притримується розпорядку дня під керівництвом педагога; - може встановити розпорядок дня за допомогою наочного матеріалу; - називає та показує самостійно чи з допомогою педагога частини тіла та обличчя на собі, ляльці та оточуючих; - розуміє правила безпеки під час догляду за частинами обличчя та дотримується їх; - називає та показує предмети особистої гігієни, розуміє їх призначення; - розрізняє миючі засоби за призначенням (мило для рук, шампунь для волосся тощо); - доглядає за ротовою порожниною та зубами; - доглядає за шкірою та волоссям; - доглядає за шкірою рук, ніг та нігтями; - розуміє та виконує мовленнєву інструкцію педагога; - виконує ранковий та вечірній туалет самостійно чи з допомогою дорослих; 	<p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни.</p> <p>Розвиток спостережливості, аналізу, порівняння, узагальнення, пізнавальної активності шляхом опанування навичок послідовного виконання ранкового та вечірнього туалету.</p> <p>Розвиток уявлень про правила розпорядку дня.</p> <p>Конкретизація уявлень про призначення предметів та засобів особистої гігієни та способів користування ними.</p> <p>Формування способів дій із засобами гігієни.</p>

		- дотримується правил особистої гігієни.	
<p>Одяг та взуття Одяг та взуття, місце його зберігання. Сезонний одяг та взуття. Розрізнення одягу та взуття відповідно до сезону. Призначення одягу та взуття (повсякденний, святковий, спортивний). Повсякденний догляд за одягом та взуттям (чистий, брудний). Види застібок одягу та взуття (розширення знань та вдосконалення практичних навичок).</p>	<p>Вправи та ігрові ситуації щодо розширення уявлень про одяг та взуття з використанням наочного матеріалу. Демонстрація у поєднанні з бесідою щодо призначення різного виду одягу з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота з тренажерами, наочним матеріалом.</p>	<p>Учень/учениця: - знає, показує та називає окремі предмети одягу, взуття; - розуміє, де зберігають одяг та взуття; - впізнає свої одяг та взуття; - може відносити свої одяг та взуття до місця його зберігання (шафа, окрема шухляда, ящик для одягу тощо); - складає чи вішає свій одяг на вішалку самостійно чи з допомогою педагога; - диференціює шкільний та домашній одяг; - розуміє мовні інструкції педагога щодо одягання; - розуміє ознаки лицьової та виворотної сторін одягу, послідовність одягання; - частково розрізняє види одягу та взуття за сезонами та призначенням; - може впізнавати та співвідносити сезонний одяг та взуття з їхніми малюнковими зображеннями; - підбирає одяг та взуття відповідно до сезону;</p>	<p>Виховання навичок охайності та дисциплінованості, організованості, старанності. Розвиток операцій мислення на основі класифікації одягу та взуття за його призначенням та розвитку вмінь догляду за ним. Розвиток дрібної моторики у процесі опанування різних видів застібок. Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності. Розширення словникового запасу слів на основі вивчення назв сезонного одягу та взуття.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - розуміє призначення одягу та взуття (повсякденний, святковий, спортивний); - сортує чистий/брудний одяг; - застосовує на практиці елементарні види застібок самостійно чи з допомогою педагога. 	
<p>Гігієна харчування Продовження знайомства з назвами та зовнішнім виглядом продуктів харчування та страв. Назви предметів посуду та їх функціональне призначення. Співвідношення прийомів їжі з відповідним часом доби (вранці – сніданок, вдень – обід, ввечері – вечеря). Правила поведінки в шкільній їдальні та за столом. Користування столовими приборами.</p>	<p>Ознайомлення з видами посуду та продуктами харчування на основі використання наочного матеріалу та засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи з метою розширення уявлень про посуд з використанням наочного матеріалу. Пояснення у поєднанні з бесідою щодо правил</p>	<p>Учень/учениця: - називає знайомі продукти харчування; - впізнає та виділяє основні продукти харчування серед інших предметів; - називає або показує знайомі страви, розрізняє перші та другі страви; - називає предмети посуду; - вміє користуватися столовими приборами; - розуміє та виконує мовні інструкції щодо функціонального призначення посуду (каструля, сковорода, чайник тощо); - співвідносить справжній посуд з ляльковим, з зображенням на малюнку та словом; - має уявлення про співвідношення прийомів їжі з відповідним часом</p>	<p>Розширення уявлень про основні види продуктів харчування та страв. Розвиток мислення на основі формування навичок розрізняти предмети посуду за їх функціональним призначенням. Розширення словникового запасу слів на основі вивчення продуктів харчування та назв страв. Виховання організованості та дисциплінованості під час</p>

	<p>поведінки у їдальні та за столом. Практична робота.</p>	<p>добі (вранці – сніданок, вдень – обід, ввечері – вечеря); - розуміє інструкції дорослого під час вживання їжі; - під контролем педагога дотримується основних правил поведінки за столом під час прийому їжі та користування столовими приборами.</p>	<p>перебування у шкільній їдальні.</p>
<p>Соціальна орієнтація Прізвище та ім'я. Домашня адреса. Сім'я. Безпечні місця для ігор та розваг. Рідне місто. Основні види громадського транспорту. Культура поведінки в громадських місцях. Культура спілкування з однолітками та колективом школи.</p>	<p>Бесіда. Набуття досвіду вітатися і прощатися з оточуючими, звертатися із проханням, дякувати, відповідати на запитання. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця: - впізнає та називає своє ім'я, прізвище та членів своєї родини; - може повторити за педагогом або сказати самостійно свою домашню адресу; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення, виконує відповідну елементарну інструкцію (знає, як звернутися по допомогу); - під керівництвом дорослого визначає безпечні місця для ігор та розваг; - має уявлення про небезпеки, з якими може зустрітися на вулиці; - знає назву міста, в якому мешкає; - може повторити за педагогом головні вулиці міста; - розрізняє та називає основні види громадського транспорту;</p>	<p>Формування навичок спілкування з однолітками та працівниками школи. Розвиток навичок просторового орієнтування. Виховання позитивного ставлення до оточуючих людей. Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - знає основні правила поведінки у громадських місцях та дотримується їх; - знає, як потрібно звертатися до педагогів та працівників школи; - уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками; - має уявлення про слова вітання, прощання, подяки, прохання тощо, застосовує їх у спілкуванні; - дотримується правил поведінки у колективі. 	<p>Формування навичок організованості та дисциплінованості.</p>
--	--	--	---

Орієнтовні показники сформованості життєвої компетентності:

- знати правила безпечного поводження в школі та дома;
- дотримуватися розпорядку дня;
- намагатися доглядати за одягом,
- мати уявлення про безпечну та небезпечну поведінку у побуті;
- знати про важливість дотримання режиму харчування;
- сприймати та розуміти пояснення, інструкції вчителя щодо виконання практичних завдань;
- підтримувати дружні стосунки з однолітками;
- дотримуватися правил поведінки у школі, на уроці.

Зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
<p>Вступне заняття Кабінет соціально-побутового орієнтування. Дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо дотримання правил безпеки у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Учень/учениця: - має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування; - здатний дотримуватися основних правил поведіння у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p>Розширення уявлень про кабінет соціально-побутового орієнтування та правил безпечного поведіння в ньому. Формування навичок організованості в навчальній діяльності, виконання завдань вчителя.</p>
<p>Школа, домівка Догляд за приміщенням. Домашні обов'язки. Правила та обов'язки учнів. Доручення. Побутова небезпека (запах диму, загорання, витік води тощо). Екстрені служби. Правила безпечної поведінки в приміщенні школи, надворі та під час масових шкільних заходів.</p>	<p>Екскурсія школою разом із учнями. Бесіда з використанням наочності, засобів АДК щодо побутової небезпеки. Пояснення у поєднанні з бесідою</p>	<p>Учень/учениця: - дотримується основних правил безпечного пересування в приміщенні та сходами; - дотримується алгоритму дій у разі загублення у приміщенні школи, виконує відповідну інструкцію; - володіє елементарними навичками прибирання у різних приміщеннях (може викинути сміття у смітник, протерти стіл у їдальні, застеляє ліжко</p>	<p>Розширення уявлень про правила безпечної поведінки в школі (на уроках, у спортивному залі, на перервах, у позашкільний час). Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування алгоритму дій та дотримання елементарних інструкцій</p>

	<p>використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота.</p>	<p>допомогою дорослого, підтримує порядок у власних речах);</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про домашні обов'язки; - виконує елементарні доручення за словесною інструкцією педагога; - може виконувати закріплені за ним елементарні доручення у класі; - може визначити побутову небезпеку (запах диму, загорання, витік води тощо) та звернутися по допомогу до дорослого; - має уявлення про екстрені служби; - знає телефони екстрених служб допомоги; - може під наглядом педагога набрати відповідний номер екстрених служб; - під контролем педагога дотримується безпечної поведінки в приміщенні школи та надворі; - має елементарні уявлення про правила поведінки під час масових шкільних заходів та дотримується їх. 	<p>Формування уявлень про можливі надзвичайні ситуації у школі, правила поведінки у разі їх виникнення.</p> <p>Розширення словникового запасу слів.</p> <p>Формування навичок організованої поведінки в приміщенні школи, надворі та під час масових шкільних заходів.</p>
<p>Шкільні речі Меблі. Їх призначення. Знайомство з назвами та властивостями різних</p>	<p>Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає та показує предмети шкільного побуту; - розрізняє та називає назви меблів; 	<p>Уточнення та розширення уявлень про меблі, шкільне приладдя та їх використання.</p>

<p>матеріалів (папером, резиною, пластмасою, склом). Шкільне приладдя. Складання портфеля. Правила організації робочого місця школяра. Гігієна приміщення (прибирання у класі, правила дотримання порядку у власних речах).</p>	<p>наочного матеріалу, засобів АДК. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - називає та впізнає різні матеріали (папір, резина, пластмаса, скло). - знає і користується речами, які потрібні під час освітнього процесу, відповідно до їх призначення; - добирає потрібне шкільне приладдя; - знає правила поведінки учня на уроці (правильно сидить, тримає ручку, орієнтується в зошиті і книзі самостійно) та дотримується їх; - вміє організувати своє робоче місце, підготуватися до уроку (дістати потрібну книгу, відкрити зошит, підготувати шкільне приладдя); - вміє підтримувати чистоту в класі (з допомогою педагога використовує інвентар для прибирання); - має елементарне уявлення про алгоритм прибирання. 	<p>Формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при підготовці робочого місця школяра.</p> <p>Формування навичок організованої поведінки, дисциплінованості.</p> <p>Розвиток дрібної моторики.</p> <p>Збагачення активного словника.</p>
<p>Основи загальної гігієни Розпорядок дня. Функції частин тіла. Назви органів відчуттів та їх функції. Гігієна тіла. Призначення засобів особистої гігієни.</p>	<p>Дидактичні ігри та вправи на орієнтування у своєму тілі.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - притримується розпорядку дня під керівництвом педагога; - може встановити розпорядок дня за допомогою наочного матеріалу; - має уявлення про функції частин тіла; 	<p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни.</p> <p>Розвиток спостережливості, аналізу,</p>

<p>Догляд за ротовою порожниною та зубами. Догляд за шкірою та волоссям. Догляд за шкірою рук, ніг та нігтями. Виконання ранкового та вечірнього туалету. Звертання до дорослого по допомогу у разі погіршення самопочуття.</p>	<p>Ознайомлення із правилами гігієни тіла. Пояснення у поєднанні з бесідою з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота.</p>	<p>- знає назви органів відчуттів та їх функції, співвідносить з відповідною частиною тіла; - розуміє правила безпеки під час догляду за частинами обличчя та дотримується їх; - називає та показує предмети особистої гігієни, розуміє їх призначення; - розрізняє миючі засоби за призначенням; - доглядає за ротовою порожниною, зубами, шкірою, волоссям та нігтями; - розуміє та виконує мовленнєву інструкцію педагога; - виконує ранковий та вечірній туалет самостійно чи з допомогою дорослих; - дотримується правил особистої гігієни; - може звернутися до дорослого по допомогу у разі погіршення самопочуття.</p>	<p>порівняння, узагальнення, пізнавальної активності шляхом опанування навичок послідовного виконання ранкового та вечірнього туалету. Розвиток уявлень про правила розпорядку дня. Конкретизація уявлень про призначення предметів та засобів особистої гігієни та способів користування ними. Формування способів дій із засобами гігієни.</p>
<p>Одяг та взуття Одяг та взуття, місце його зберігання. Сезонний одяг та взуття. Розрізнення одягу та взуття відповідно до сезону.</p>	<p>Вправи та ігрові ситуації щодо розширення уявлень про одяг та взуття з</p>	<p>Учень/учениця: - знає, показує та називає окремі предмети одягу, взуття; - узагальнює предмети одягу та взуття за темами;</p>	<p>Виховання навичок охайності та дисциплінованості, організованості, старанності.</p>

<p>Призначення одягу та взуття (повсякденний, святковий, спортивний). Повсякденний догляд за одягом та взуттям (чистий, брудний). Засоби для прання. Види застібок одягу та взуття (розширення знань та вдосконалення практичних навичок).</p>	<p>використанням наочного матеріалу. Демонстрація у поєднанні з бесідою щодо призначення різного виду одягу з використанням наочного матеріалу, засобів АДК. Практична робота з тренажерами, наочним матеріалом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розуміє, де зберігають одяг та взуття; - може відносити свої одяг та взуття до місця його зберігання; - складає чи вішає свій одяг на вішалку самостійно чи з допомогою педагога; - диференціює призначення одягу та взуття; - розуміє мовні інструкції педагога щодо одягання/роздягання; - розуміє ознаки лицьової та виворотної сторін одягу, послідовність одягання/роздягання; - розрізняє види одягу та взуття за сезонами та призначенням; - може впізнавати та співвідносити сезонний одяг та взуття з їхніми малюнковими зображеннями; - підбирає одяг та взуття відповідно до сезону; - сортує чистий/брудний одяг; - може з допомогою педагога вичистити незначні забруднення одягу чи взуття; - знає та розрізняє засоби для прання за призначенням; - застосовує на практиці елементарні види застібок 	<p>Розвиток операцій мислення на основі класифікації одягу та взуття за його призначенням та розвитку вмінь догляду за ним.</p> <p>Розвиток дрібної моторики у процесі опанування різних видів застібок.</p> <p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розширення словникового запасу слів на основі вивчення назв сезонного одягу та взуття.</p>
---	--	---	--

		самостійно чи з допомогою педагога.	
<p>Гігієна харчування</p> <p>Продовження знайомства з назвами та зовнішнім виглядом продуктів харчування та страв.</p> <p>Назви предметів посуду та їх функціональне призначення.</p> <p>Смакові якості продуктів (солоне, гірке, солодке, кисле).</p> <p>Співвідношення прийомів їжі з відповідним часом доби (вранці – сніданок, вдень – обід, ввечері – вечеря).</p> <p>Правила поведінки в шкільній їдальні та за столом.</p> <p>Користування столовими приборами.</p>	<p>Ознайомлення з видами посуду та продуктами харчування на основі використання наочного матеріалу та засобів АДК.</p> <p>Дидактичні ігри та вправи з метою розширення уявлень про посуд з використанням наочного матеріалу.</p> <p>Пояснення у поєднанні з бесідою щодо правил поведінки у їдальні та за столом.</p> <p>Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - називає продукти харчування; - впізнає та виділяє продукти харчування серед інших предметів; - називає або показує страви, розрізняє перші та другі страви; - називає предмети посуду; - вміє користуватися столовими приборами; - розуміє та виконує мовні інструкції щодо функціонального призначення посуду; - розрізняє продукти за смаковими якостями (солоне, гірке, солодке, кисле); - має уявлення про співвідношення прийомів їжі з відповідним часом доби (вранці – сніданок, вдень – обід, ввечері – вечеря); - розуміє інструкції дорослого під час вживання їжі; - під контролем педагога дотримується основних правил поведінки за столом під час прийому їжі та користування столовими приборами. 	<p>Розширення уявлень про основні види продуктів харчування та страв.</p> <p>Розвиток мислення на основі формування навичок розрізняти предмети посуду за їх функціональним призначенням.</p> <p>Розширення словникового запасу слів на основі вивчення продуктів харчування та назв страв.</p> <p>Виховання організованості та дисциплінованості під час перебування у шкільній їдальні.</p>

<p>Соціальна орієнтація Повне ім'я та прізвище, вік. Ім'я та по батькові своїх батьків. Імена інших членів сім'ї. Домашня адреса. Рідне місто. Види громадського транспорту. Культура поведінки в громадських місцях. Деякі правила дорожнього руху. Культура спілкування з однолітками та колективом школи.</p>	<p>Бесіда. Дидактичні ігри та вправи. Практична робота.</p>	<p>Учень/учениця: - називає своє ім'я, прізвище, вік; - знає та називає імена батьків та найближчих родичів; - може повторити за педагогом або сказати самостійно свою домашню адресу; - має уявлення про алгоритм дій у разі загублення, виконує відповідну елементарну інструкцію (знає, як звернутися по допомогу); - знає назву міста, в якому мешкає; - може повторити за педагогом головні вулиці міста та визначні місця; - розрізняє та називає основні види громадського транспорту; - знає основні правила поведінки у громадських місцях та дотримується їх; - має уявлення про елементарні правила дорожнього руху; - знає, як потрібно звертатися до педагогів та працівників школи; - уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками; - має уявлення про слова вітання, прощання, подяки, прохання тощо, застосовує їх у спілкуванні;</p>	<p>Формування навичок спілкування з однолітками та працівниками школи. Розвиток навичок просторового орієнтування. Виховання позитивного ставлення до оточуючих людей. Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі. Розвиток мовлення на основі засвоєння та збагачення словника. Формування навичок організованості та дисциплінованості.</p>
--	---	--	---

		- дотримується правил поведінки у колективі.	
--	--	--	--

Орієнтовні показники сформованості життєвої компетентності:

- знати правила безпечного поводження в школі та дома;
- здатний елементарно піклуватися про себе та власне здоров'я;
- знати послідовність дій при виникненні небезпеки;
- частково вирішувати завдання безпечної життєдіяльності;
- позитивно ставитися до оточуючих; -
- знати про важливість дотримання режиму харчування;
- сприймати та розуміти пояснення, інструкції вчителя щодо виконання практичних завдань;
- підтримувати дружні стосунки з однолітками;
- дотримуватися правил поведінки у школі, на уроці.